

**ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЕРЦЕПТИВНО-МИСЛЕННЄВИХ СТРАТЕГІЙ
У ПРОЦЕСІ ТВОРЧОСТІ**

Третяк Т. М., Гомонюк В. О. Функціонування перцептивно-мисленнєвих стратегій у процесі творчості. Розглядаються особливості функціонування перцептивно-мисленнєвих стратегій у процесі творчої діяльності особистості. Зокрема, аналізується специфіка їх проявів на етапі вивчення умови задачі, що ґрунтується на трансформації початкових умов задачі в шукані її умови. Досліджується структурно-функціональний аналіз інформації як основа перцептивно-мисленнєвої діяльності людини. Наголошується, що основною базою адекватного розуміння умови задачі є формулювання відповідних вимог до структурних і функціональних властивостей гіпотетичних елементів шуканої конструкції. Успішність побудови образу шуканої конструкції забезпечується адекватною диференціацією відомої інформації, встановленням суті гіпотетичних взаємозв'язків між елементами шуканої конструкції, а також змісту їх взаємодії з уже наявними об'єктами. Аналізуються труднощі, що мають місце в процесі розв'язування конструкторських задач в ускладнених умовах. Визначаються типи реагування досліджуваних на введення в процес розв'язування експериментальної задачі ускладнюючих умов, зокрема, акцентується увага на їх активізуючому впливі. Формулюються тенденції та рівні прояву перцептивно-мисленнєвих стратегій творчої діяльності учнів. Зосереджується увага на розгляді основних типів трансформації процесу розв'язування досліджуваними експериментальних задач внаслідок введення раптових заборон.

Ключові слова: образ, стратегія, задача, творча діяльність, ускладнюючі умови, процес.

Третяк Т. Н., Гомонюк В. А. Функционирование перцептивно-мыслительных стратегий в процессе творчества. Рассматриваются особенности функционирования перцептивно-мыслительных стратегий в процессе творческой деятельности личности. В частности, анализируется специфика их проявлений на этапе изучения условия задачи, основывающемся на трансформации начальных условий задачи в ее искомые условия. Исследуется структурно-функциональный анализ информации как основа перцептивно-мыслительной деятельности человека. Утверждается, что основной базой адекватного понимания условия задачи является формулирование соответствующих требований к структурным и функциональным свойствам гипотетических элементов искомой конструкции. Успешность построения образа искомой конструкции обеспечивается адекватной дифференциацией известной информации, установлением сущности гипотетических взаимоотношений между элементами искомой конструкции, а также содержания их взаимодействия с уже известными объектами. Анализируются трудности, имеющие место в процессе решения задачи в усложненных условиях. Устанавливаются типы реагирования испытуемых на введение в процесс решения экспериментальной задачи усложняющих условий, в частности, акцентируется внимание на их активизирующем влиянии. Формулируются тенденции и уровни проявления перцептивно-мыслительных стратегий творческой деятельности учащихся. Обосновываются основные типы трансформации процесса решения испытуемыми экспериментальных задач в результате введения внезапных запрещений.

Ключевые слова: стратегия, задача, творческая деятельность, усложняющие условия, образ, процесс.

Актуальність. Перцептивно-мисленнєві стратегії здійснюють системотворюючий вплив на образотворення на кожному з етапів творчого про-

цесу. Зрозуміло, що їх функціонування на різних його етапах характеризується відповідною специфікою. Особливо важливим і важкодоступним для дослідження є вивчення функціонування стратегіального інструментарію особистості на етапі вивчення умови задачі. Адже на цьому етапі здійснюється трансформація заданих стартових умов задачі в шукані умови. Процес трансформації цієї інформації (особливо за умов її дефіциту чи надлишку) детермінується особистісною її значущістю для даної людини, оскільки при перетворенні початкових умов задачі в шукані умови «центрами кристалізації» цих шуканих умов є прообрази, образи-орієнтири, пов'язані з нереалізованими особистісними потребами та домінантами актуального досвіду розв'язуючого задачу.

Мета статті – проаналізувати особливості функціонування перцептивно-мисленневих стратегій у процесі творчої діяльності особистості.

Виклад основного матеріалу. В процесі вивчення початкових умов задачі здійснюється структурно-функціональний аналіз заданої інформації, формулюється спектр характеристик відомих її елементів, а отже, розробляються вимоги до структурних і функціональних властивостей шуканої конструкції з урахуванням якісних характеристик структурних елементів наявної конструкції. Також аналізуються гіпотетичні взаємозв'язки між елементами шуканої конструкції, зміст їх взаємодії з уже наявними об'єктами. На основі цього виконується формулювання вимог до характеристик цих елементів.

З цією метою уважно аналізуються відомі і невідомі компоненти початкової умови задачі, розробляються гіпотези, як у результаті аналізу взаємозв'язків між відомими складовими заданої конструкції можуть бути визначені невідомі інформаційні структури. На основі скрупульозного аналізу структурно-функціональних елементів наявної конструкції формулюються показники, за якими мають характеризуватись структурні і функціональні елементи шуканих складових.

Домінуючі компоненти сформульованих шуканих умов задачі обумовлюватимуть і процес побудови задуму розв'язування задачі, і розробку стратегії його побудови. Адже, набута у відчуттях інформація, переходячи у форму образу сприймання, набуває також нового змісту, «рафінованого» відповідно до умов задачі сприймання.

При цьому слід враховувати, що «до числа головних властивостей перцептивних образів поряд із константністю, цілісністю, предметністю і просторово-часовою структурою, як правило, включають узагальненість, осмисленість, цілеспрямованість і вибірковість. Узагальненість втілює в собі вплив пам'яті (апперцепція), осмисленість, як це слідує вже з етимології терміну, визначається включеністю сприймання в мисленнєві процеси, цілеспрямованість пов'язана з мовно-мисленнєвим регулюванням, а вибірковість детермінується інтегральною структурою особистості» [2, с. 120].

До того ж, осмисленість і довільне регулювання акту сприймання мають бути досліджені після аналізу основних характеристик і закономірностей мовно-мисленневих процесів, а перцептивна вибірковість – після і на основі виявлення структури інтегрального особистісного синтезу [2, с. 123]

На думку Веккера Л.М., людина не сприймає своїх сприймань, але їй безпосередньо відкривається предметна картина їх об'єктів. Зовнішньому ж спостереженню не відкривається ні предметна картина сприйняття і думок іншої людини, ні їх власне психічна «картина» чи «матеріал». Безпосеред-

ньому спостереженню зі сторони доступні саме і тільки процеси в органі, які складають механізм психічного акту» [2, с. 15].

За твердженням Л. М. Веккера, загальні умови ізоморфізму визначають лише загальнокодовий рівень організації сигналів, в якому інваріантною лишається тільки «лінійна структура просторово-часового ряду». Всі інші характеристики джерела не лишаються в сигналі інваріантними, а лише саме кодується в ньому. Це й визначає можливості вільного перекодування, яке порушує загальні принципи ізоморфізму. Але свобода перекодування забезпечується варіативністю всіх характеристик елементів сигналу і їх просторово-часових взаємозв'язків у рамках загальних умов ізоморфізму, які відкривають практично нескінченне число ступенів свободи елементів сигналу-коду відносно один одного. Однак, всяка цілісність як характеристика множини чи системи елементів (речовинної чи інформаційної), в тому числі цілісність перцептивного сигналу, полягає в обмеженні числа ступенів свободи елементів, формуючих дану множину.

При цьому ізоморфізм розглядається переважно як детермінанта форми упорядкування даної множини-сигналу стосовно його актуально впливаючого джерела, а узагальненість не є внутрішньою характеристикою певного образу в його безпосередньому відношенні до сприйманого об'єкта. Вона визначається міжобразними співвідношеннями, тобто відношеннями даного образу до інших образів, що входять до складу як перцепції, так і апперцепції, а її параметри неминуче залежать від узагальненості відповідних образів-еталонів [2, С. 246-247].

Також Л. М. Веккером розглянуто реципрокні співвідношення константності і узагальненості в їх взаємозв'язку з трьома основними первинними характеристиками образу в динаміці поетапного сенсорно-перцептивного переходу – статично – на різних рівнях сенсорно-перцептивного діапазону. Константність і узагальненість виступають у цих співставленнях не як самостійні об'єкти розгляду, а як індикатори перетворень первинних характеристик у ході перцептогенезу [2, с. 264].

Співпадіння образу і об'єкта за формою і величиною включає інваріантне відтворення в сигналі-образі також і всіх інших просторових параметрів об'єкта-джерела і тим самим повне відтворення просторової структури останнього. Співпадіння зображення і об'єкта при їх накладенні є наочним і прямим вираженням їх конгруентності. Отже, фазова динаміка поетапного розгортання в сигналі-образі внутрішньої метрики об'єкта в даному випадку є доведеною до її інваріантного відтворення, тобто, до безпосереднього сенсорно-перцептивного відображення.

При цьому метрична інваріантність є вираженням повноти просторового упорядкування перцепта стосовно об'єкта, а також завершенням перцептогенезу за його просторовими компонентами [2, с. 190].

Численні дослідження різних перцептивних констант і узагальнення їх емпіричних показників засобами математичного аналізу теорії груп привели японську школу психології сприймання (під керівництвом І.Акішаге) до фундаментального висновку про те, що в рамках діапазону повної константності «перцепт є нічим іншим, як метричний інваріант», тобто завершальний етап перцептогенезу доводить просторову структуру образу до конгруентності об'єкта [2, с. 191].

За І. Акішаге інформаційний зміст розгортання внутрішньої просторової метрики конкретного подразнювача визначається просуванням її образу

по матриці форм ізоморфізму через всі її рівні, що розділяють граничну згорнутість внутрішньої метрики в елементарному сенсорному сигналі і максимальну її представленість у найбільш повній інтегральній формі перцептивного сигналу. Щодо фаз цієї динаміки в своїх основних параметрах, то кожна наступна фаза додає до попередньої ознаки, що відповідають тим додатковим обмеженням, які слід накласти на спосіб упорядкування сигналів попереднього, більш загального рівня ізоморфізму, щоб перевести його в наступну, більш часткову форму [1, с. 25].

За Ж. Піаже діти трьох-чотирьохрічного віку не відрізняють криволінійні фігури від прямолінійних і різні фігури кожного з цих типів: наприклад, замкнений круг від замкнутих, але прямолінійних фігур, скажімо, квадратів чи ромбів, оскільки здатність чітко відрізнити прямолінійні фігури від криволінійних проявляється в віці після семи років. Здійснений Ж. Піаже експериментальний аналіз онтогенезу просторових компонентів перцепції обумовив виявлення стадіальності: від топології через проєктивні та афінні властивості до співвідношень подібності і метричних співвідношень [5, С. 428-430].

Отже, процес стадіального переходу від сенсорного образу до перцептивного є поетапним розгортанням образу внутрішньої структури об'єкта, яке на власне перцептивному рівні доводиться до максимальної адекватності.

З метою вивчення проявів перцептивно-мисленневих стратегій в ускладнених умовах, особливостей творчого сприймання інформації та її осмислення учнями за умов дефіциту чи надлишку знань можуть бути реалізовані задачі на вільне конструювання. Робота над виконанням таких завдань – це свого роду неначе написання твору на вільну тему. Адже під час створення задуму здійснюється проєкція важливого особистісного досвіду: знань, умінь, навичок, нереалізованих планів, сподівань, бажань і т. ін. Так різного роду проблеми, що тривожать школяра стосовно вікових особливостей його розвитку та індивідуальних, знаходять відображення в процесі виконання учнем цього завдання. Слід дуже обережно і уважно співпрацювати з досліджуваним при побудові ним задуму розв'язання. Треба уважно прислухатись до його вербального обґрунтування процесу розв'язування; швидко аналізувати проміжні та кінцеві результати: малюнки, ескізи; коректно вияснити – чому учень запропонував саме такий варіант. Таким чином, експериментатор може отримати інформацію про мотиваційну сферу учня, про те, що саме із його досвіду є для нього регулюючим, системоутворюючим. Дуже важливим і доцільним є застосування задач на вільне конструювання для вивчення та розвитку творчого мислення учнів в ускладнених умовах у вигляді раптових заборон.

Однак при реалізації такого роду інструментарію, слід мати на увазі, що використовувати його треба не дуже часто, щоб у мисленнєвій діяльності учнів не з'явилась тенденція до багатоваріантності мислення у відриві від реальності. Таке суто відірване від законів дійсності фантазування має місце, коли людина звикла створювати задуми наявних задач, прагнучи, щоб вони були оригінальними (в тому розумінні, щоб вони були не схожими на розв'язки цієї задачі, виконані іншими людьми). Розв'язуючи задачу за умов раптових заборон, вона здійснює довизначення вихідних умов задачі, трансформує вихідні умови поставленої задачі в шукані умови, орієнтуючись на свій внутрішній світ, свої нереалізовані прагнення, потреби, свої уподобання,

захоплення. Якщо людина нічим серйозним не захоплюється, коли її уподобання, потреби є суто егоїстичними, то і створювані нею задуми можуть бути далекими від реальності. Тому розв'язування учнями задач на вільне конструювання має бути дозованим, щоб це не стало засобом формування в учнів патологічного мислення.

Як експериментальне завдання, учням пропонується сконструювати що-небудь із конструктора, до складу якого входять геометричні фігури, різні за кольором і розміром. На першому етапі розв'язування задачі конструктор складається із трикутників, квадратів і кругів. На другому етапі забороняється використовувати трикутники, тобто конструктор складається з квадратів і кругів. На третьому етапі вводиться заборона реалізовувати квадрати (в складі конструктора – трикутники і круги). На четвертому етапі – із реалізації виключаються круги (можна оперувати трикутниками і квадратами). Тривалість кожного з етапів – 6 хвилин.

Умова задачі на вільне конструювання представляється учням у текстовій формі: адже відомо із дослідження діяльності конструкторів-професіоналів, що вибір саме текстової умови задачі свідчить про більш творчий підхід людини до розв'язування наявної задачі [3, с. 94]. Отже, введення такого ускладнення має сприяти розвитку навичок, актуальних для професійного майбутнього.

Особливістю таких задач на вільне конструювання є те, що розв'язуються вони графічно. Тому введення текстового представлення умови задачі спрямоване на зосередження сприймання розв'язуючої задачі щодо аналізу структурних і функціональних особливостей елементів конструювання, на актуалізацію інтелектуального і практичного досвіду досліджуваних. В процесі роботи учнів над експериментальним завданням можуть мати місце, зокрема, такі труднощі:

- 1) труднощі, пов'язані з пошуком аналогів образів шуканих елементів конструювання чи їх побудови, виходячи із заданих умов;
- 2) труднощі, викликані необхідністю представлення побудованих конструкцій через поєднання заданих геометричних фігур;
- 3) труднощі, викликані необхідністю трансформації об'ємного зображення в двомірне;
- 4) труднощі, пов'язані з необхідністю адаптації до постійно змінюваних умов образного представлення створюваного задуму (заборона на використання геометричних фігур певної форми);
- 5) труднощі, викликані необхідністю відтворити динамічний образ через статичні структури;
- 6) труднощі, пов'язані з необхідністю подолання тенденції до побудови конструкцій, що характеризуються структурними нагромадженнями, коли ставиться додаткова вимога про знаходження оптимального розв'язку;
- 7) труднощі, пов'язані із домінуванням тенденції розв'язати задачу, оперуючи однією і тією ж геометричною формою;
- 8) труднощі, пов'язані з необхідністю подолання утворюваної в процесі роботи над задачею тенденції до побудови базової структури, коли створена конструкція виконує роль базової для розробки наступного задуму;
- 9) труднощі, пов'язані з наявністю тенденції при побудові задуму використовувати задані геометричні форми у трансформованому вигляді, коли, наприклад, квадрат представляється як прямокутник, восьмикутник (при забороні використання круга).

При цьому розв'язування задачі може реалізуватись в двох планах, етапах. Спочатку учень намагається довізначити умову задачі, вихідні її умови трансформуються в шукані, і відповідно до цих умов здійснюється пошук елементів конструювання, або створення нових блоків, що відповідають умовам задачі. Ця робота виконується в образному плані, задіюється інтелектуальний і практичний досвід розв'язуючого задачу. Нерідко “центрами кристалізації” шуканих конструкцій можуть бути нереалізовані актуальні потреби розв'язуючого задачу.

На наступному етапі (хоча, строго кажучи, ці етапи співіснують паралельно) здійснюється переклад створених в образному плані задумів “на мову” геометричних форм.

Можуть мати місце такі типи реагування учнів на введення ускладнених умов:

- 1) тенденція розв'язати задачу насамперед на образному рівні;
- 2) тенденція створити опорні групи елементів конструювання, через які може бути матеріалізований задум, розроблений на образному рівні.

Слід також зазначити, що введення ускладнюючих умов – заборони використовувати ту чи іншу геометричну форму – сприяє:

- 1) розширенню зони пошуку необхідних елементів, оскільки порушується тенденція побудувати всі конструкції за допомогою одного і того ж геометричного елемента;
- 2) активізація інтелектуального і практичного досвіду розв'язуючого задачу, в результаті чого учень вимушений розширити сферу пошуку елементів конструювання.

Реагування учнів на введення раптових заборон може характеризуватись такими тенденціями:

- 1) збільшення кількості розроблених учнями задумів розв'язування задачі;
- 2) зменшення кількості задумів, розроблених учнями;
- 3) нейтральне ставлення до введення раптових заборон.

Щодо даного експериментального завдання можна фіксувати три рівні прояву перцептивно-мисленнєвих стратегій творчої діяльності учнів:

– перший, коли із заданих елементів комбінування створюються конструкції, і ці конструкції об'єднуються в єдину композицію по принципу «стикування»;

– другий, коли створені досліджуванним конструкції «вмонтовуються одна в одну», суміщаються, і таким чином отримується нова конструкція;

– третій, коли водночас реалізуються принципи «стикування» і «суміщення», при цьому реалізується поєднання (взаємодія) і разом з цим певна трансформація функцій (характеристик) поєднаних (перетворюваних) елементів. Хоча при виконанні даного експериментального завдання проявами третього рівня конструктивної активності може бути поєднання принципів “стикування” і “суміщення”.

Можуть мати місце три основні типи трансформації процесу розв'язування учнями задач на вільне конструювання внаслідок введення раптових заборон.

Реакцією учня на заборону використовувати певну геометричну фігуру може бути спроба представити в створюваних конструкціях заборонені елементи через інші, дозволені. Наприклад, круг вибудовується з маленьких трикутників чи квадратів.

Трансформуючий вплив раптових заборон може бути пов'язаний із зміною того “інструменту”, за допомогою якого учень розв'язував задачу на попередніх етапах роботи, і який являє собою в більшій чи меншій мірі організовану систему конструктивних дій (в ідеалі – стратегій), спрямованих на побудову шуканого розв'язку, зокрема аналогізування, комбінування, реконструювання. Поєднання конструктивних дій під впливом раптових заборон може змінюватись:

– спотворюватись до такої міри, що учень втрачає інтерес для творчої роботи;

– або удосконалюватись відповідно до зміни умови задачі. Наприклад, пошукові дії, що мали характер аналогізування, трансформуються в комбінаторні чи реконструюючі.

Тобто подальша робота учня спрямовується на пошук принципово нового підходу до розв'язування задачі, що характеризується більшою чи меншою віддаленістю від попереднього ходу думки: так, здійснюється перехід від оперування близькими аналогами (і, зокрема, комбінування) до оперування аналогами віддаленими, аж до перетворень реконструюючого характеру.

Раптові заборони можуть впливати на зміну інформаційної сфери (рівня, потоку), із якої залучаються елементи конструювання, актуальні для розв'язування даної задачі (так би мовити “будівельний матеріал”), наприклад, аналоги для побудови задумів шляхом аналогізування.

Вплив раптових заборон може призвести до зміни інформаційної сфери (рівня, потоку), на яку зорієнтована побудова задумів. Наприклад, учень на попередніх етапах роботи побудував конструкції із сфери казок, а під дією раптових заборон переключився на сферу техніки, або від робіт перейшов до теми астрономії.

Не слід применшувати ролі в успішному розв'язанні творчих задач і так би мовити згорнутих (автоматизованих) інформаційних блоків, які вже є напрацьованими в результаті розв'язування людиною певного роду задач і використання яких при роботі над актуальною задачею полягає в їх знаходженні (відборі), актуалізації та відповідній трансформації (наприклад, комбінаторних перетворень) стосовно умов задачі. Ці інформаційні конструкції: уявлення, образи, поняття та їх поєднання різного рівня довершеності (відповідно до заданих умов) з одного боку та дії, операції, тенденції, стратегії і їх поєднання різного ступеня довершеності виявляються задіяними, коли нова задача розв'язується швидко і правильно. В даному випадку джерелом помилок можуть бути неадекватно сконструйовані інформаційні блоки-орієнтири, які певною мірою виконують системоутворюючу функцію, оскільки вони впливають на побудову конструкцій-гіпотез, задумів.

Ці інформаційні блоки з певних причин були неадекватно сконструйовані в процесі розв'язання людиною якихось задач, а їх неадекватність вчасно не виявлена і не усунена. Так в інформаційному потенціалі людини лишився цей інформаційний блок, потім він став виконувати системоутворюючу функцію, а помилкове відображення структурних, функціональних і структурно-функціональних властивостей розглядуваних елементів продовжувало транслюватись у процесі побудови задуму розв'язування задач.

Особливо ретельно мають бути проаналізовані системоутворюючі інформаційні структури, створені за ускладнених умов: при інформаційних та

часових заборонах і обмеженнях. Ці інформаційні конструкції не завжди уважно аналізуються (відслідковуються) людиною, а потім вони значною мірою можуть здійснювати спотворюючий вплив на її мисленнєву діяльність, її взаємодію із зовнішнім і внутрішнім світом. Тому для корекції мисленнєвої діяльності людини, її взаємодії із своїм внутрішнім світом, з іншими людьми і взагалі із зовнішнім світом важливо, вияснити, виявити “ущербний” інформаційний блок-орієнтир, який є важливим будівельним матеріалом при побудові гіпотез розв’язування актуальних задач, і через який людина робить помилки, але не помічає їх джерело, а часом і самих помилок.

Так звана «системоутворююча помилка» з’являється (стає можливою) в результаті неадекватної переробки інформації, здійснюваної в несприятливих умовах (негативних впливів із зовнішнього чи внутрішнього світу).

Інформаційна структура (образ, уявлення і т. ін.), утворена чи вибрана спеціально чи спонтанно, впливає на продукування задумів, на мислення і поведінку людини. Такі помилки можуть мати місце і в змістовній складовій мислення, і в операціональній. Особливо гострий вплив здійснюють такі “стратегічні помилки”, які сконструювались з певних причин в умовах травмуючого впливу екстремальної ситуації, пов’язаної із загрозою життю людини. Це слід враховувати при наданні допомоги людям, постраждалим в різного роду травмуючих ситуаціях.

В результаті формується тенденція до різного роду трансляції спотвореного відображення стану речей, і людині часом нелегко вибратися із цього напрацьованого, іноді роками, кола деструктивної діяльності, поведінки.

Для ряду досліджуваних заборона використовувати при побудові конструкції якусь геометричну форму може здійснювати позитивний вплив, оскільки в результаті самі геометричні форми, дозволені для використання, виконують роль об’єктів-орієнтирів, структурують мисленнєвий процес в плані реалізації певних геометричних символів.

Можна стверджувати про існування таких груп учнів за їх можливою реакцією на введення ускладнених умов:

1) учні, у яких процес продукування варіантів (зокрема, оригінальних) гальмується;

2) учні, для продуктивності діяльності яких вищезазначені стимули не є дестабілізуючими;

3) учні, для яких ускладнюючі умови виконують функцію позитивних стимулів: ці учні можуть подолати інформаційну недостатність шляхом активізації перцептивно-мисленнєвої діяльності.

Висновки. При побудові учнями задуму розв’язування задачі реалізується в основному пошук аналогів. Більш чи менш віддалений аналог служить основою для створення того образу, що врешті решт після ряду перетворень і добудов в результаті розширення досліджуваним сфери пошуку поєднується з іншими елементами конструювання в одну конструкцію, що певною мірою відповідає оптимальному розв’язку задачі. Тобто введення ускладнюючих умов може активізувати перцептивно-мисленнєву діяльність учнів, сприяти розширенню форм пошуку необхідних структурно-функціональних груп, урізноманітнювати якісний характер форми представлення розроблених конструкцій, сприяти побудові оптимальних варіантів розв’язку задачі завдяки порушенню інерційних бар’єрів у перцептивно-мисленнєвій діяльності учнів.

Подальші перспективи досліджень. В подальших дослідженнях передбачається розробка методичних засобів розвитку перцептивно-мисленнєвих стратегій в творчій діяльності особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Акишаге И.* Перцептивное пространство и закон сохранения перцептивной информации / И.Акишаге // Восприятие пространства и времени. – Л., 1969.
2. *Веккер Л.М.* Психические процессы / Л. М. Веккер // Т.1. – Л.: Изд-во Ленинградского университета, 1974. – 334 с.
3. *Моляко В. А.* Творческая конструкторология (пролегомены) / В. А. Моляко. – К. : Освіта України, 2007. – 388 с.
4. *Моляко В. А.* Проблема функционирования творческого восприятия в условиях избыточности информации разной модальности и значимости / В.А. Моляко // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – К. : Видавництво «Фенікс», 2013. – Т.ХІІ. Психологія творчості. – Випуск 16. – С. 7–20.
5. *Флейвелл Д.* Генетическая психология Ж. Пиаже / Д.Флейвелл. –М. – 1967.

REFERENCES TRANSLITERATED

1. *Akishage I.* Perceptivnoe prostranstvo i zakon sohraneniya perceptivnoj informacii / I.Akishage // Vospriyatie prostranstva i vremeni. – L., 1969.
2. *Vekker L.M.* Psihicheskie processy / L. M. Vekker // Т.1. – L.: Izd-vo Leningradskogo universiteta, 1974. – 334 s.
3. *Moljako V. A.* Tvorcheskaja konstruktologija (prolegomeny) / V. A. Moljako. – K. : Osvita Ukrainy, 2007. – 388 s.
4. *Moljako V. A.* Problema funkcionirovaniya tvorcheskogo vosprijatija v uslovijah izbytochnosti informacii raznoj modal'nosti i znachimosti / V.A. Moljako // Aktualni problemi psihologii: Zbirnik naukovih prac Institutu psihologii imeni G.S. Kostjuka NAPN Ukrainy. – K. : Vidavnictvo «Feniks», 2013. – Т.ХІІ. Psihologija tvorčnosti. – Vipusk 16. – S. 7–20.
5. *Flejvell D.* Geneticheskaja psihologija Zh. Piazhe / D.Flejvell. –М. – 1967.

Tretiak T. M., Gomonjuk V. O. The perceptive-mental strategies' functioning in the process of creative activity. The features of perceptive-mental strategies' functioning in the process of creative activity are observed. In particular, the specificity of their displays at the stage of the task condition studying, which is based on the transformation of the task's initial conditions into its required conditions, is analyzed. The structural and functional analysis of information as the basis of human perceptive-mental activity is researched. It is argued that the main basis for an adequate understanding of the task's condition is the formulation of appropriate requirements for the structural and functional properties of the hypothetical elements of the desired construction. Success in constructing the image of the desired construction is ensured by adequate differentiation of known information, establishing the essence of hypothetical relationships between the elements of the desired structure, as well as the content of their interaction with already known objects. The difficulties that occur in the task's solving process under the complicated conditions are analyzed. The types of subjects' responses on the complicating conditions introduction into the process of the experimental tasks' solving are established, in particular, attention is paid to their activating influence. Tendencies and levels of the perceptive-mental strategies of students' creative activity development are formulated. The main types of the experimental tasks' solving process transformation are substantiated as a result of the sudden prohibitions' introduction.

Key words: strategy, task, creative activity, complicating conditions, image, process.

Отримано 21.06.2018